

богатството му, всичко наведнжж, като с Божии гръм. И раздрал си Иов дрехите и се хвърлил на земята, и возопил: „наг вышел из чрева матери, наг и възвращус в землю¹, Бог дал, Бог и взел. Буди имя Господне благословено отныне и до века!“ Цялото ми детинство като наново да се изпречва напред ми, и дишам сега, както съм дишал тогава с моите си детински осем годишни гръди, и чувствавам, както тогава, очудване, слисване и радост. И толкова ми бежа обзели тогава вжображението, и сатаната, който говорил с Бога тъй, и Бог, който е предал своя раб на загиване, и рабът Му, който се провиквал: „Буди име твое благословено, при всичко, че ти ме наказваш смъртно“, — а после тихото и сладко пение в храма: „Да изправится молитва моя“, и наново тимиянът от кадилото на свещеника и коленопреклонната молитва! Оттогава даже вчера я взех и не мога да чета тая пресвета повест без сълзи. А и колко пък велико, тайно, невжобразимо има там! Хвали се господ с несжкрупимото тжрпение на Иова: „Ето какво може да претжрпи Моя светия заради Мене!“ Но в това е и великото, че тук има тайна, че мимоидещият земен лик и вечната истина сж се досегнали тук наедно. Пред земната правда се извжршва действието на вечната правда. Тук творецът, както и в пжрвите дни на творението, като е свжршвал всеки ден с похвалата: „добро е това, което направих“, гледа на Иова и наново се хвали сжс своето сжздание. А Иов, хвалейки господ, служи не само Нему, но ще служи и на целото му сжздание от род в род и до века веков, защото за това е бил и предназначен.

Господи, що за книга е това и що за уроци! Що за книга е Свещеното Писание, какво чудо и каква сила сж дадени чрез нея на човека! Сжщо като изваяние на света, на човека и на човешките характери, и наречено е всичко и посочено е до веки веков. И колко разрешени и откровени тайни: възстановява Бог отново Иова, дава му отново богатство, изминават пак много години, и ето у него вече нови деца, други, и обича си ги той. — Господи: „та как би можал той да вжзлюби тия новите, когато тия предишните ги няма, когато той се е лишил от тях? Като си припомня за тях, нима може да бжде щастлив напълно, както преди, с новите, колкото и да му бждат те мили? Но може, може: старата скржб чрез великата тайна на човешката скржб, минава постепенно в тиха умилна радост: наместо младежката буйна кржв настжпва кротка, ясна старост: благославям всекидневното изгреване на слжнцето, и сжрдцето ми, както преди, му пее, но вече аз обичам по-много захождането му, джлгите му наклонени лжчи и с тях заедно тихите, кротки, умилни вжзпоминания, милите образи из цялия ми джлжг и благословен живот, — а над всичко, умиляващата истина Божия, която при-

мирява и всичко прощава! Свжршва се моя живот, зная и усящам това, но чувствавам вжв всеки ден от останалите ми още дни, как земният ми живот се достига вече с новия, безкраен, незнаен, но близък идящ вече живот, от предчувствието на който душата ми трепти от вжзхищение, умжт ми сияе и сжрдцето ми плаче радостно. . . Другари и учители, не веднжж съм чувал аз, а сега, на последно време, още повече почна да се чува, как у нас иерерите Божии, а най-вече селските, се оплакват с сжлзи на очи и навсекжде, че им е малка заплатата и че сж унижени, и направо заявяват, даже чрез печата — това сам съм го чел, — че те, уж, не можели сега да тжлкуват на народа Писанието, защото малко получавали. Господи! мисля си, нека им даде Бог толкова драгоценната за тях плата (защото е справедлива и тяхната жалба), но истина ви казвам, ако има някой виновен заради това, то половината от вината се пада нам! Защото, нека да кажем, че не остава време, нека той справедливо да казва, че е угнетен през всичкото време от работа и треби, но все пак ще намери време и той, поне един час през неделата, да си спомни и за Бога. Па няма и цялата година работа. Нека ги сжбере той веднжж през неделата, вечерно време, отначало нека сжбере макар само децата, — ще чуят бащите им и те ще почнат да идват. Па и не трябва за това да си градиш палати, а просто да ги свикваш при себе си, в кжщичката си: не се страхувай, не ще ти омжрсят те кжщата, защото ти ще ги сжбереш за един час само. Я им отвори тая книга и почни да им четеш без премждри слова и без надутост, без да се вжзносяш над тях, а умилно и кротко, радвайки се сам на това, че им четеш и че те те слушат и те разбират, като обичаш сам тия слова; на времени се поспирай и им разтжлсувай някоя непонятна за простолюдието дума, не се безпокой, ще разберат всичко, православното сжрдце ще разбере всичко! Прочети им за Аврама и Сарра, за Исаака и Ревекка, как Яков отишжл при Лавана и се борил в сжня си с Господа и казал: „страшно место сие“, и ще поразииш благочестивия ум на простолюдието. Прочети им, а особено на децата, за това, как братята продали в робство родния си брат, малкото отроче, Иосифа, великия сжновидец и пророк, а на татка си казали, че звяр е разкжсал сина му, като му показали окжрвадените му дрехи. Прочети им, как после братята са отишли за храна в Египет, и Иосиф, вече велик царедворец, когото те не сж могли да познаят, ги е мжчил, обвинил, заджржал брата си Вениамина, и все от обич: „Люблю вас и любя мучаю“. Защото той през цялия си живот си спомнял непрестанно, как сж го продали негде в горещата пустиня, при кладенеца, на тжрговците, и как той, чупейки ржце, плакал и се молел да не го продават роб в чужда земя, и ето, като ги видял после толкова години, отново ги вжзлюбил безпределно, но ги мжчил и не им се изказвал, все от обич. Най-после, отива си от тях, не можейки да из-

¹ Гол съм излязжл от майчината си утроба, гол ще се вжрна и в земята.